

דבר חודש בחודשו

בס"ד

מתורתו של הגאון הגדול רבי יואל שורץ שליט"א

עלון 46 טבת תשפ'

מוקדש לרגל סיום הש"ס במסגרת הדף היומי תשפ'

סיום הש"ס שיהיה אי"ה בח' טבת - יום תענית צדיקים בגלל תרגום התורה ליוונית

בתאריך ח' טבת, נשלם במצרים תרגום התורה ליוונית, שנעשה לבקשת המלך תלמי פילדלפוס, ובהסכמת הכהן הגדול שבירושלים. ובעקבות התרגום הייתה שמחה גדולה במצרים ליהודים וגם לשאינם יהודים, עד שבמשך כמה שנים חגגו את התאריך הזה אצל הנכרים.

אך כעבור זמן, היוונים לחמו נגד התורה ובעיקר על חלק התורה שבעל פה, כאמור ב"על הנסים": "כשעמדה מלכות יוון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך" – היינו תורה שבעל פה שהוא דבר המשתכח, ונרות חנוכה הם 36 נרות כמניין מסכתות התלמוד בבלי, שמאירות את חושך הגלות הרוחנית וכמו שכתבו הבני יששכר והפרי צדיק.

הסיבה להתנגדות המיוחדת של הנכרים לתורה שבעל פה היא, מחמת שהיא מיחדת את עם ישראל כאמור (גיטין ס' ב') שהברית של הקב"ה אתנו, היא במיוחד על התורה שבעל פה. (וכעין שכתוב במדרשי חנוכה, שאף שרצו לעקור את התורה כולה, עם זאת, נגד שבת, מילה וחודש (=הטהרה החודשית) לחמו באופן מיוחד, כי הם מבטאים יותר את היהדות).

הנאצים ימ"ש קראו לשומרי התורה "תלמודיסטים", כי הבינו שכוחנו כעם, הוא התלמוד. והנה, תרגום התורה ליוונית היה דבר שלילי בשביל עם ישראל, וכאמור במסכת סופרים, וכשסיימו לתרגם, היה חושך בעולם שלושה ימים בגלל זה, ואמרו חז"ל שהיה קשה כיום שנעשה בו העגל! וצדיקים צמים ביום זה על כך. ואנו אף מצרפים את ענין הצער הזה לצום עשרה בטבת.

הפעם זכינו, שהסיום של הש"ס שנלמד בכל תפוצות ישראל, והוא מורה על הקשר של עם ישראל לתורה ובמיוחד לתורה שבעל פה, יחול בתאריך זה.

חשיבות השלמת הלימוד של כל מסכת ומסכת שלומדים

החשיבות של סיום לימוד ספר תורני, היא משום שזה נחשב לקיום מצוה בשלימותה, ובגמרא כתובות (י"ז א') מסופר שכשסמכו בסמיכת חכמים את רבי אמי ורבי אסי שרו לכבודם: כאלו תסמכו לנו, ולא תסמכו לנו מחמיסין. ופירש בעל הערוך, שהכוונה בזה; לאלו שלומדים רק חמישית מהמסכת ולא מסיימים.

בימינו, זוכה עם ישראל להשתתף בשמחת סיום הש"ס של הדף היומי, כל שבע שנים ומעט יותר. ואם על סיום מסכת אחת, השתבח אביי בעצמו שמגיע לו שכר, על כך שכשראה צורבא מרבנן (תלמיד חכם צעיר) מסיים מסכת הוא היה עושה יום טוב לכל החכמים, הרי על אחת כמה וכמה יש לשמוח, כשעם ישראל חוגג את סיום כל הש"ס שלומדים אותו רבבות בכל העולם היהודי בדף היומי. שלימוד משותף הזה הוא ענין חשוב ביותר, והרי זה כעין מה שאמרו (ברכות

דבר המערכת

עלון זה הוקדש ליום הגדול סיום הש"ס, ומפאת חוסר מקום קיצרנו במקום שיש להאריך בגודל חשיבות העניין, והרוצה לראות מתורתו של רבינו עוד על עניני סיום הש"ס, יש חיבור של מורינו שליט"א בשם "גמרה של תורה" שהתחבר לקראת סיום הש"ס בשנת תשס"ה, שם נתבאר הענין בהרחבה. כעת היא נדפסה מחדש במהדורת צילום, לתועלת המעוניינים להקיף את העניין. ניתן להשיגה במחיר סמלי בחנות יש כיסוי מלכי ישראל

1 ירושלים טל' 02-5383-955 **המערכת**

ח' א') "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום". וכעת זכה עם ישראל, שציבור בכל העולם לומדים את אותו ענין באותו זמן, והרי זה תלמוד תורה דרבים, שעליו אמרו (מגילה ג' א') שתלמוד תורה דרבים חמור יותר מתלמוד תורה דיחיד, ולימוד הדף היומי בימינו הוא בבחינת תלמוד תורה דרבים והכלל, משום שלימוד זה שייך לכלל, ומקשר בין כל יהודי העולם.

חשיבות לימוד כל ספר עז השלמתו

"המתחיל במצווה אומרים לו מרוק" (=גמור) (ירושלמי פסחים). "אין המצווה נקראת אלא על שם גומרה" (רש"י ותנחומא עקב ח' א').

כל מצוה צריך לעשותה בשלימות, כאמור (תנחומא עקב ו') המתחיל במצווה יהא גומר כולה. ונאמר על מצוות העלאת עצמות יוסף ממצרים לקבורה בארץ, שהמצוה הזו לא נקראת על שם משה אף שטרח בה הרבה, אלא על שם בני ישראל שגמרו את המצווה, וכמבואר בגמרא (סוטה י"ג ב').

עשיית דבר בשלמות, יש לה מעלה על פני לעשות הרבה ולא בשלימות, אף שהכמות של הדבר הלא שלם רב מהשלם, וראיה לזה ממה שנאמר בשו"ע (או"ח קס"ח א') שבמקרה שיש לפני האדם פרוסות לחם ולחם שלם, מברך על השלם, אף שהוא רק פת קיבר וקטן יותר מהפרוסה, כי השלם מעולה יותר. לכן, מי שזוכה לגמור מסכת, או לימוד של ספר אחר, עושים על כך שמחה וסעודה, וכשגומרים לקרוא בתורה חומש שלם, מתפללים "חזק חזק ונתחזק".

הבאנו למעלה את דברי אביי שאמר: "יתתי ליי" – מגיע ליי! אף, שאין אדם יכול לבקש שכר על מעשיו הטובים, שהרי כל מה שאדם עושה, זה מכוחו של הקב"ה; צדקה שנתן - זה מממונו של הקב"ה, גמילות חסד שעשה - זה בכח שנתן לו הקב"ה. וכן בכל מצוה ומצוה, אך בזה, הוא רשאי לומר "מגיע ליי" בגלל חשיבות העניין, שכאשר ראה צורבא מדרבנן שהשלים לימוד מסכת, הוא היה עושה יום טוב לכל החכמים, במטרה; לבאר להם בכך, עד כמה חשוב להשלים את המסכת, וגם ללמדם כי ההצלחה של מסיים המסכת היא תורמת שלימות גם לכל השאר, כי גם להם חלק בהצלחת חברים,

כל התורה במעי אמו, ולאחר שיוצא לאוויר העולם, המלאך משכיח ממנו את מה שלמד.

ואם כן, מה תועלת בלימוד כזה ששוכחים אותו לגמרי? יש ללמוד מזה: שכל לימוד משאיר רושם בנפש האדם, גם אם הוא כבר נשכח, ואפילו רק שמע את הדברים ולא הבין, וכמו שעשתה אמו של רבי יהושע בן חנניה, שהעמידה מיטתו בבית המדרש, כדי שישמעו אזניו דברי תורה אף שהוא לא הבין אז את הדברים.

מהתועלת שזוכה מי שלמד את הדף היומי וסיים את הש"ס

לימוד הש"ס בדף היומי מלמד את האדם כי הוא מסוגל לדברים גדולים כמו ללמוד ש"ס, כבר אמרו רבותינו: שהטיפש מסתכל על הש"ס ואומר: איך אני אלמד אותו, והרי כלים שלושים פרקים, נזיקין שלושים פרקים, והפיקח אומר: היום אלמד שתי הלכות מחר שתי הלכות עד שאגמור, כך גם לימוד דף ליום, זה דבר שאפשר לעמוד בו, ולאט לאט גומרים את כל הש"ס.

זכורני, סיום הש"ס שעשה בחור בישיבה בה למדתי, שאל אותו חבר: מה אתה זוכר מכל מה שלמדתי? והוא ענה: אמנם לא הרבה אני זוכר, אך ידיעה אחת שהיא חשובה ביותר קבלתי מכך, כעת אני יודע כי את הש"ס לא רק גדולי ישראל יכולים ללמוד אלא גם אני קשור עם כל התורה.

מי שלומד את הדף היומי בקביעות, הרי הוא לומד כמעט את כל התורה - אשר היא חובה על כל יהודי ללמוד משום מצוות תלמוד תורה. שהרי לומד את כל הסוגיות שבש"ס. ועוד, מי שלומד כל יום את הדף והוא לא מחמיץ, הרי הוא קשור לתורה. עוד מובא בחז"ל מ"מגילת סתרים" - "אם תעזבני יום יומיים אעזבך", ולימוד הדף היומי ממחיש זאת, כי כל יום שאדם מחסיר זה ניכר שהרי הדף ההוא חסר, וקשה להשלים על ידי לימוד שני דפים ועוד יותר אם החסיר כמה ימים.

וסיום הש"ס שהוא במסכת נדה, הוא בקטע זה "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא", ואמרו (ברכות נ"ז א'): "אדם קורא קריאת שמע שחרית וערבית וערב אחד אינו קורא דומה כמי שלא קרא קריאת שמע מעולם". ומעלה גדולה היא, למי שעושה מצוה ברצף בלא הפסק. וקביעות לימוד הדף היומי, הוא בבחינת מה שנאמר (ש"ע או"ח קנ"ה א'): "שצריך אדם לקבוע לו עיתים לתורה בכל יום ולא לבטל קביעות זו גם אם חושב להרוויח הרבה".

הקשר עם ציבור רבבות לומדי הדף היומי

חלומי של רבי מאיר שפירא זצ"ל, שזכה להכניס את לימוד דף היומי בעם ישראל, היה, שכל היהודים בעולם ילמדו את אותו עניין בש"ס, כך יפגשו שני יהודים ויוכלו לדבר בלימוד כיון שהם עסקו באותה סוגיה ובאותו נושא, מעלת לימוד כזה, היא רבה, שהרי כבר הבאנו למעלה את דברי הגמרא (ברכות ח' א'): "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור".

וכאשר כלל ישראל מאוחדים, הם זוכים לתורה, כמו שנאמר במעמד הר סיני (שמות י"ט ב') "...וַיִּזְוּן שָׁם יִשְׂרָאֵל..." (במדבר לג') לשון רבים משום שהיו מפורדים

שהרי אלף נכנסים ללמוד ואחד יוצא מהם להוראה, ואין יחיד זה היה יוצא להוראה אלא מכח שהיה חלק מהאלף.

זכורני שכשאברך בישיבת מיר סיים לימוד ש"ס הלך מרן הגר"ח שמואלביץ' להשתתף בשמחה. וכעת השתתפתי בסיום הש"ס של נכדי, כל הישיבה ורבניה חגגו עמו.

ויש ללמוד מזה, למי שמשתתף בשמחת סיום הש"ס, אף שהוא לא זכה לגמור את כל הש"ס כיון שחיסר חלקים ממנו או שהצטרף רק באמצע, או אפילו רק בא לשמוח בשמחת הסיום, מכל מקום ראוי לו להרגיש בשמחה זו כאילו גם הוא זוכה מכח המסיים.

מדוע השלמת מסכת נחשבת לגמר מצווה הרי החיוב הוא תמידי, וככתוב "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה" (יהושע א' ח')

שמחת סיום מסכת והסעודה שעושים בגלל זה, כאמור (פסיקתא זוטרת פרשת צו): "כל המשלים מסכת צריך לעשות יום טוב" צריכים ביאור; כי לכאורה, בסיום מסכת, אין זה סיום של מצוה שהרי חייבים ללמוד כל הזמן, וגם מבליטים זאת בסיום - שמיד כשמסיימים מתחילים במסכת חדשה, או מתחילים לחזור על המסכת שנלמדה, וכך גם עושים בשמחת תורה - שאחר גמר קריאת פרשת וזאת הברכה, מתחילים לקרוא פרשת בראשית, וזה לא רק לסלק את המקטרגים - שלא יאמרו; שישראל חלילה פסקו מללמוד תורה, אלא גם להדגיש שלימוד התורה הוא בלי הרף.

ועוד, הרי מצוות תלמוד תורה מתקיימת בכל מילה שלומדים, ואם כן, מדוע בסיום מסכת יש ענין של גמר מצוה? ויש ללמוד מהעניין הזה; שלימוד התורה אף שהוא חיוב כללי על כל חלק וחלק בתורה, אבל יש גם מעלה מיוחדת לכל חלק בתורה בפני עצמו. כמו שנאמר על הלומד ענייני הקרבנות (מנחות ק' א'): "כל העוסק בתורת חטאת, כאילו הקריב חטאת. וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב קרבן אשם".

ולא רק בעניין הקרבנות נאמר דבר זה, אלא, בכל מצוה יש חיוב ללמוד את דיניה, וכאמור (סוטה ל"ז ב'): שעל כל מצוה נכרתו ארבע בריות; ללמוד ללמד לשמור ולעשות, וכתב בעל הספר אגלי טל בהקדמת ספרו; שללמוד וללמד את דיני המצווה, זה חלק מחלקי המצווה, ואם כן, לימוד כל מסכת בפני עצמה, הוא כעין קיום מצוה מיוחדת, וראיה לזה מה שאמרו (שבת ל"א א'): "והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמה ודעת"; אמונת - זה סדר זרעים, ופרש"י "שעל אמונת האדם [בה] הוא סומך להפריש מעשרותיו כראוי".

"עתך - זה סדר מועד, חוסן - זה סדר נשים, ופירש"י: חוסן לשון יורשים - שעל ידי האישה נולדים יורשים. ישועות - זה סדר נזיקין, ופירש רש"י: מושיען - מזהיר; לפרוש מהזיק ומהתחייב ממון. חכמת - זה סדר קודשים. ודעת - זה סדר טהרות. למדנו שלכל סדר בש"ס יש לו מהות רוחנית מיוחדת, וכמו כן לכל מסכת.

ואף שלימוד הש"ס בדף היומי, מתפרס על יותר משבע שנים, ויתכן שכבר חלק מן הנלמד כבר נשכח, מכל מקום, הזכות הגדולה הזו של סיום הש"ס, לא אבדה, שכבר נאמר בספרים הקדושים שכל לימוד שאדם לומד בחייו, אפילו שכח אותו (שלא בפשיעה), לאחר פטירתו מזכירים לו את מה שלמד, וראיה לכך שכל מה שאדם לומד משאיר עליו רושם אפילו אם שכח, ממה שאמרו (נדה ל"א) שכל תינוק לומד את

ספינה והוא אחז בה, ועל כל גל וגל הוא נענע בראשו שיעבור מעליו וכך ניצל. כך גם לימוד הדף היומי הוא קרש הצלה של כלל ישראל שעל ידי זה הוא עובר את כל גלי הצרות שמקיפים אותו, לימוד התורה הוא חיינו ולימוד הדף מחזק אותנו.

מעלת לימוד תלמוד בבלי

"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (פסחים נ"א).
 "...כי על פי הדברים האלה פרתני אתך ברית ואת ישראל" (שמות ל"ד כ"ז).
 סופי תיבות של המילים "פי הדברים האלה כרתי אתך בריתי" בגימטריא של המילה התלמוד (בעל הטורים שם)

הקב"ה, כרת ברית עמנו על התורה שנלמד אותה, ורבותינו (גיטין ס' ב') למדו מהמקרא המובא בפתיה הקטע, שעיקר הברית היא על התורה שבעל פה, וראוי לציין את העובדה ההיסטורית, שהספר הראשון שנדפס בלשון הקודש, היה פירוש רש"י לתורה מבלי חומש, יתכן שזה כדי להמחיש לנו שבלי תורה שבעל פה - שפירוש רש"י הוא המייצג שלה בפרשנות התורה - אין אנו מבינים את התורה שבכתב. ואמנם, הספר הראשון בעולם שעלה על מזבח הדפוס היה התנ"ך, אבל בלטינית, שפת הגויים והכומרים שלהם, כי הגויים חשבו ליטול חלק בתורה, אבל היא חתומה בפניהם, כי אין להם שום מושג בתורה שבעל פה, ועיקר תורה שבעל פה הם המשנה והגמרא וכתב הג"ר חיים מוולוז'ין בהקדמתו לספר שנות אליהו: "וסייג התורה ועיקרה, היא המסורת הנמסרת לנו בעל פה. ובשביל זאת התורה כרת הקב"ה ברית אתנו כאמור: "כי על פי הדברים האלה פרתני..." וגוי וכיון שגלו ישראל מלכיה ושריה בגויים אין תורה ולא כהן מורה, הן גווענו אבדנו תורה שבעל פה ח"ו, לולי ה' צבאות הפליא חסדו עמנו גם בהיותנו בארץ לא לנו, לא געלנו בימי רבי, שסידר לנו סדרי משנה ברוח ה' אשר דיבר בו, כלל בה כל התורה הקדושה סדרי משנה ששנו דורות הראשונים וכל הברייתות והתוספות ליכא מידי דלא רמיזי במשנה, ולא מאסנו בימי האמוראים - שעקרו וטחנו עד אשר דקדקו ועמדו על רמיזת המשנה על פי רומיא דמתניתין אהדדי והברייתות, בשני התלמודים הירושלמי והבבלי".

הג"ר יצחק אייזיק הלוי זצ"ל בספרו הדורות הראשונים כרך ה' כתב: "המשנה והתלמוד, לא יכילו את ההלכה בלבד - בגדרי כל הקבלה המסורה בכל חוקי ה' ומשפטיו עם ישראל, כי אם גם כל מורשת אבות בכל אמונת ישראל בכל יסודי התורה ודעת דרכיה, כל אש המזבח אור וחיים בתורת ה', אך שם במשנה ובתלמוד נמצא המפתח, אשר נמסר לאבותינו יחד עם תורת ה' - איך לדעתם, ואיך ליהנות מאורם - אור ה', ועם זה יחד כל קצה גדולתם ואמיתת מופתם, וברוחם הגדול השכילו לקפל ולהביא בתוך דבריהם את כל רוח ישראל וגודל נפשו".

ועל הנהגת העם על פי התורה נכתב בספר תלמוד לכל: שבכל מקום שלא העמידו גדולי תורה בתלמוד, אפילו אם בתחילה הקפידו על עניני היהדות בהקפדה מלאה הרי בסופו של דבר, המקום השתנה ולא החזיקו שם מעמד בקיום היהדות. והגר"י הוטרר בהקדמתו לספר דרכי משה השלם כתב: מהווה הוא התלמוד שלטון האומה מלמעלה ואבן השתייה של חיי האומה מלמטה, על כן התלמוד מהווה את ספר הלימוד העיקרי של עם ישראל, ולכן שמו תלמוד. ולדעת רבנו תם הלומד בתלמוד בבלי, אינו צריך לשלש את ימיו, כאמור (קידושין ל' א'): "לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא

במחלוקת, ורק כאשר היו כאיש אחד בלב אחד, נתנה להם התורה. לימוד דף היומי, נעשה בכל החוגים של שומרי התורה, וזה מביא אחדות באומה, ואין בימינו דבר שמשותף לכל חוגי הלומדים כמו לימוד הדף היומי! וזה דומה למסר שניתן לעם ישראל המלמד, שהתורה מאחדת אותנו, ואף שבעצם טבעו של עם ישראל שהוא מאוחד, וכמו שאמרו רבותינו (דברים רבה) שישאל נמשלו לשה, משום שהשה, אם מכים אותו על אבר אחד, כל גופו רותת, כך ישראל אם חלילה אחד מישראל סובל, זה כואב לכל האחרים, מכל מקום, לימוד התורה מקשר בין חלקי האומה באופן נוסף.

ויש לנו דוגמה נפלאה מספר השולחן ערוך - שהוא הספר שעל פיו חיים שומרי התורה, והוא כתוב בצורה מיוחדת, המבטאת את הקשר של כל חלקי האומה דרך התורה, השולחן ערוך, חלקו כתוב על ידי רבי יוסף קארו - המבאר את מנהגי יהודי ספרד, וחלקו על ידי רבי משה איסרליש - שמבאר את מנהגי יהודי אשכנז, והכל כתוב ברצף אחד, כאילו מחבר אחד כתב אותו, ולא ידוע על ספר נוסף כמוהו, שכתוב על ידי שני מחברים - כמה שורות ממחבר אחד, וצמוד להן שורות אחרות ממחבר שני, והכל הפך מקשה אחת.

כך גם לימוד דף היומי, מקיף את כל שכבות העם; ספרדים, אשכנזים ותימנים, ובכל ארץ שלומדים בה תורה, וכן בכל החוגים; חרדים, דתיים, בעלי תשובה ואפילו יש חילוניים המצטרפים ללימוד זה, בעיתון 'על המשמר' שהיה קיים בעבר והשתייך לחוגי השומר הצעיר, נכתב מתוך קנאה בלומדי הדף היומי: "מי יחייב אותנו החילוניים, ללמוד בכל יום, ומה ללמוד, כמו שיש לשומרי התורה לימוד הדף היומי".

מעלת המצטרף ללומדי הש"ס המסיימים את הש"ס אף שהוא לא למד

נאמר (מכות ה' ב'): "אם כך ענש הכתוב נטפל לעוברי עבירה כעובר עבירה, על אחת כמה וכמה, שישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה". לכן מי שמצטרף ללומדי הש"ס ואפילו רק משתתף בשמחתם בסיומו, הרי הוא כעין הזוכים לסיים, וכמו שהיה אביי הנ"ל עושה סעודה בסיום של אחד לכל יתר החכמים.

וכן נהגו ישראל, להצטרף לסעודת מסיים מסכת, כדי שתהיה להם סעודת מצוה לגבי אכילה בתענית בכורים בערב פסח, או כדי להתיר אכילת בשר האסורה בט' הימים שבין ראש חודש אב לט' באב.

והגר"א הביא אסמכתא לזה, שהמילה **סיום** אותיותיה הגלויות שוות בגימטריא לאותיות הנסתרות, שהרי האות סמך היא בגימטריא ששים, והאותיות מך גם הן ששים, האות יו"ד היא עשר וגם האותיות וד הן עשר. האות וו היא פעמים וו שכל אחד מהם בגימטריא שש, וכן האות מס כל אחת היא בגימטריא 40, ללמדנו; שהנטפל למסיימים יש לו זכות מסוימת כמו המסיימים עצמם.

זיכוי הרבים

לימוד הדף היומי, תועלת רבה בו, כי זה מושך אנשים להצטרף ללומדים אותו, יותר מלימוד רגיל, והרי זה ענין של זיכוי הרבים, אשר זכות זו גדלה עוד יותר בלימוד התורה שהרי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, כבר אמר הג"ר מאיר שפירא כמליצה, את מה שמסופר בגמרא (יבמות קכ"א א') על רבי עקיבא שנסע בספינה והיא טבעה בים, ונודמן לו דף של

על חשיבות ההתחלה המחודשת, אנו למדים גם מזה, שנהגו במקומות מסוימים למכור את העלייה הראשונה בשבת בראשית במחיר גבוה, (וכבר הפוסקים דנו בנושא; כיצד עושים דבר כזה גם כשיש כהן בבית הכנסת). ענין הראשית, בכל דבר, הוא דבר חשוב ביותר כיון שהוא משמש יסוד לכל ההמשך.

אחר סיום הש"ס מתחילים בלימוד המשנה הראשונה במסכת ברכות שהיא עוסקת בדיני קריאת שמע - שהיא קבלת עול מלכות שמים, וזה מלמד כדברי הגרא"מ שך זצ"ל: שהג"ר מאיר שפירא רצה לא רק שנלמד את הדף, אלא בעיקר, שהדף ילמד אותנו, וכמו שכתב הרמב"ן באגרתו שכשיגמור האדם את הלימוד בספר; יחשוב מה זה לימד אותו לקיים וישתדל לעשות את מה שלמד.

סעודת סיום מסכת - והשמחה בסיום הש"ס

"פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמּוֹזַי לֵב... (תהלים י"ט, ט).

"תַּזוֹת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁמּוֹזָה וּבְטוֹב

לֵבָב בָּרַב כָּל" (דברים כ"ח מ"ז).

"אמר אביי תיתי לי דקחזינא האי צורבא מדרבנן דקשלים מסכתא עבידנא יומא טובא לכולי רבנן" (שבת קי"א ב').

האדם צריך לעבוד את ה' בשמחה, עוד כתוב (תהלים ק' ב) "עֲבַדְוּ אֶת ה' בְּשִׁמּוֹזָה בְּאוֹר לִפְנֵי בְּרִנָּה". בכל שנה, בחג השבועות יום קבלת התורה, אנו צריכים לעשות סעודה להראות את השמחה בתורה, וגם בשביל שנדע שהתורה היא מועילה לנו לא רק במישור הרוחני אלא גם במישור הגשמי. עוד אמרו (שבת ק"ל ב') "כל מצוה שקיבלו ישראל עליהם בשמחה עדיין עושים אותה בשמחה" לכן חשובה מאד שמחת התורה ששמחים על סיום הש"ס. וכבר נהגו ישראל לשמוח בכל שנה בסיום קריאת התורה של השנה ביום שמחת תורה, שמחה גדולה. ואולי זה תיקון למה שקרה בחטא העגל שעשו אותו בשמחה ומחולות. גם השמחה בעת סיום מסכת היא ענין גדול, וכבר כתב המהרש"ל (ב"ק פרק ז' סימן לז) שהיה ראוי לומר בשמחת סיום מסכת "שהשמחה במעונו" – שאין לך שמחה יותר לפני הקדוש ברוך הוא, אלא שמחה ורינה של תורה. דאין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה (ברכות ח' ע"א). דלא גרע מפדיון הבן. דלפרסום מצוה בעלמא הוא. וכן הוריתי פעם אחת הלכה למעשה. ונתבלבל השמחה במהומות גדולות, על ידי סיבות קשות. ותליתי הסרחון בי, שעברתי על דברי רבותיי, שלא שמעו מעולם דבר זה".

לעילוי נשמת מישה בן תמרה ויצחק ת.נ.צ.ב.ה.

תרומות והקדשות: 058-325-8278 052-7189-446
חדש על המדף: ספר רבנו: מייסדי ש"ס וחותריו. להשיג:
בחנות "יש כיסוי" [סריגת שורץ], מלכי ישראל 1,
ירושלים. טל' 02-538-3955

להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות:
אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו:

eeguds@gmail.com

שליש במשנה שלישי בתלמוד" משום שהתלמוד בבלי הוא בלול מהכל כמוש"כ בסנהדרין כ"ד.

ואמרו רבותינו (שהש"ר ה') על הכתוב (תהלים ק"ד): "זֶה הַיּוֹם הַגָּדוֹל רוֹזֵב יְדֵיִים שֶׁם רַמְשׁ וְאֵין מִסְפָּר" - זה התלמוד, שהוא כהים הגדול. עוד אמרו (קה"ר א'): "נטעתי בהם עץ כל פרי" - זה התלמוד שהכל כלול בו".

ואכן בתלמוד, נכללו ביאורי המקראות, השקפת היהדות ודברי אגדה, וכבר נאמר עליהם (ספרי עקב): "רצונך להכיר את מי שאמר והיה העולם - למד אגדה!" וכן השקפת התורה על עניני החיים השונים ועוד ועוד.

והתלמוד בבלי, והוא אשר האיר לנו בחשכת הגלות, כאמור (סנהדרין כ"ד): "במחשכים הושיבני" - זה תלמודה של בבלי" וביאר הנצי"ב (העמק דבר שמות ל"ד), שחלילה להבין שזה לגנותו של הבבלי, אלא להיפך באו ללמדנו: שכוחו של התלמוד בבלי - לברר הלכה, אפילו בהיותנו במחשכים בבבל ובחוץ לארץ, שאין בהם אור ארץ הקודש.

וכתב הדרכי משה יו"ד סי' רמ"ו "תיקון הגוף והנפש - המשנה והתלמוד, ואשר טוב לישראל כי אם לימוד התורה, ולא ימצא יראת שמים ויראת חטא אלא במתעסקים בתלמוד".

הש"ס הנלמד בימינו, הוא בעיקר התלמוד בבלי, שהיה סמל לתורה שנלמדה בתקופת הגלות, וראויה לתשומת לב העובדה שעל כל מסכת נכתב "תלמוד בבלי ש"ס דפוס ווילנה" אף שכבר נסדר מחדש כבר בארץ. כך נזכרים שתי הגליות העיקריות: גלות בבל וגלות רומי, שהעיר ווילנה מוכרת כאחת ממרכזי התורה באירופה בימים עברו.

בימינו, שהתורה חזרה לביתה ככתוב (ישעיה ב'): "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", הדבר הזה ניכר בצורת דפי הש"ס; המשנה חוברת בארץ, הגמרא עליה חוברת בבבל, ועוטרים אותה משני צידיה רש"י ותוספות - שחוברו בגלות רומי, ועתה הגמרא מתמלאת בהרבה תוספות שעיקר חידושן הוא בירושלים. כך מעיד כל דף על ההיסטוריה של נדודי התורה בעולם עד חזרתה למקומה.

חשיבות התחלה

"טוֹב אֲזוּרִית דְּבָר מְרֵאשִׁיתוֹ" (קהלת ז' ח') ורבי עקיבא דרש: שהאחרית טובה, אם גם הראשית היתה טובה (ירושלמי חגיגה פרק ב').

בעת שמסיימים לימוד ספר או מסכת, ועושים סעודת סיום, מיד גם מתחילים ללמוד בספר חדש, וזה לא רק ללמדנו שאין הפסק בתורה, וכמו שכבר נתבאר לעיל, אלא גם ללמדנו את חשיבות ההתחלה, בשמחת תורה ישנם שני חתנים, האחד חתן תורה - הוא שמסיים את פרשת וזאת הברכה שהיא סיום התורה. והשני, חתן בראשית שהוא מתחיל לקרוא את פרשת בראשית.

כמו כן יש שתי חגיגות: חגיגת "הנחת אבן פינה" וישנה חגיגת חנוכת הבית, אמנם הסיום הוא שלימות העניין, ולכן השמחה היהודית היא בעיקר בעת הסיום, מכל מקום גם ההתחלה היא חשובה. ואם סיום הש"ס מיד מתחילים ללמוד במסכת ברכות - המסכת הראשונה בש"ס.